

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 357/2014
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤ'
Συνεδρίαση της 11^{ης} Νοεμβρίου 2014

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Πέτρος Τριανταφυλλίδης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Ιωάννης Διονυσόπουλος, Νικόλαος Μουδάτσος, Παρασκευάς Βαρελάς, Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, Κουήν - Τακουή Χουρμουζιάν, Ελένη Σβολοπούλου, Αγγελική Καστανά, Σταύρος Σπυρόπουλος, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια : Αγγελική Καστανά, Νομική Σύμβουλος του Κράτους

Αριθμός Ερωτήματος: ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΝΣΑΚ/ΤΜΝΜ/209165/23691/1230/ 259/ 11-8-2014 έγγραφο της Δ/σης Νεώτερης και Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Γενικής Δ/σης Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν υφίσταται αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠ.ΠΟ.Α.) για την έγκριση ή μη Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) για την εκμετάλλευση λατομείου αδρανών υλικών, που βρίσκεται πλησίον ιστορικού τόπου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 10 παρ.3, 12 παρ.4 και 16 του Ν.3028/2002.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το ΣΤ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γνωμοδότησε ως ακολούθως:

.....

I. Με το έγγραφο του ερωτήματος και τα συνοποβληθέντα στοιχεία δίδεται το ακόλουθο ιστορικό:

α. Με την υπ' αριθμ. ΥΠΠΟΤ/ΔΝΣΑΚ/50219/1085/4-6-2010 (Φ.Ε.Κ.267/ ΑΑΠ /12-7-2010) απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού χαρακτηρίστηκε ως ιστορικός τόπος «...σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 (παράγραφος δ) και 16 του Ν.3028/2002, το τμήμα της επαρχιακής οδού Καντάνου (Κανδάνου)- Χανίων με τα λιθόκτιστα προστατευτικά τοίχια και τα αναλήμματα σε όλο το μήκος του από το σημείο Α μέχρι το σημείο Β, που είναι 6640 μέτρα, όπως φαίνεται στο χάρτη της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού και σε πλάτος 50 μέτρων, ένθεν και ένθεν του άξονα του δρόμου και με διεύρυνση άνω των 50 μέτρων, εκεί όπου το απαιτεί η γεωμορφολογική ενότητα του χώρου, διότι αποτελεί τόπο σημαντικό για την ιστορικότητα της περιοχής, η ευρύτερη περιοχή παρουσιάζει αρχαιολογικό ενδιαφέρον, αποτελεί εξαιρετικά ενδιαφέρον τεχνικό έργο των αρχών του 20^{ου} αιώνα, που διατηρείται αναλλοίωτο μέχρι σήμερα και διέρχεται μέσα από το ομώνυμο φαράγγι εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς, δημιουργώντας κατά τον τρόπο αυτό ένα σύνθετο έργο αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης ανθρώπου και φύσης».

Από την εισήγηση της αρμοδίας Δ/σης στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων (Κ.Σ.Ν.Μ.) του ΥΠ.ΠΟ.Α. προκύπτει ότι «ο δρόμος κατασκευάστηκε την περίοδο μεταξύ 1920 και 1930 και εγκαινιάστηκε την 21^η Σεπτεμβρίου 1930, εργάστηκαν πάνω από 500 εργάτες διαφόρων ειδικοτήτων (κτίστες, βαροκόποι, φουρνελατζήδες κλπ). Κατά μήκος της οδού, στα σημεία που η διαμόρφωση ήταν επικίνδυνη, κατασκευάστηκαν στηθαία και ανηλημματικοί τοίχοι. Στο δρόμο υπάρχουν δύο γέφυρες δοκιδωτής κατασκευής που εδράζονται σε κτιστές βάσεις. Χωρίς να αποτελούν ιδιαίτερα αξιόλογες κατασκευές συμπληρώνουν το σημαντικό αυτό έργο οδοποιίας. Οι γέφυρες αυτές είναι γνωστές ως η Σπινιώτικη και η Ανυσαρακιώτικη. Ο δρόμος παρέμεινε η μοναδική αμαξωτή οδός ολόκληρης της επαρχίας Σελίνου μέχρι το 1960, οπότε και κατασκευάστηκε νέα οδός».

β. Η Α.Ε. με την επωνυμία «Λατομεία Σελίνου ΑΕ» κατέθεσε φάκελο στη Διεύθυνση Νεώτερης και Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (ΔΙ.ΝΕ.ΣΑ.Κ.) που αφορούσε στην έγκριση ή μη της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την εκμετάλλευση υφισταμένου λατομείου αδρανών υλικών στη θέση Κακόσκαλα Δήμου Καντάνου-Σελίνου, Περιφερειακής Ενότητας Χανίων. Η εξορυκτική δραστηριότητα στην περιοχή προϋφίστατο του χαρακτηρισμού της επαρχιακής οδού, ως ιστορικού τόπου και βρίσκεται εντός καθορισμένης λατομικής περιοχής (Κ.Υ.Α.15367/28-9-1983, Φ.Ε.Κ.580/Β/1983).

Το υφιστάμενο λατομείο βρίσκεται εκτός της περιοχής του ιστορικού τόπου, σε απόσταση περίπου 150 μέτρων από τα όρια αυτού (του ιστορικού τόπου), ωστόσο είναι σε άμεση οπτική επαφή με την προστατευόμενη οδό, η δε λειτουργία του επιδρά στη φυσιογνωμία του ιστορικού τόπου.

Μάλιστα, κατά το παρελθόν και πριν την κήρυξη ως ιστορικού τόπου της επαρχιακής οδού, η λειτουργία του λατομείου αδρανών υλικών είχε προκαλέσει βλάβες και αλλοιώσεις και επί της επαρχιακής οδού (αποθέσεις στείρων, καταστροφή λιθόκτιστων στηθαίων, εγκαταστάσεις προχείρων κατασκευών κλπ).

γ. Η Δ/ση παρέπεμψε το θέμα στο Κ.Σ.Ν.Μ. αναγνωρίζοντας ότι, αν και το έργο βρίσκεται εκτός των ορίων του ιστορικού τόπου, η λειτουργία του δύναται να επηρεάσει αρνητικά τη φυσιογνωμία της προστατευόμενης περιοχής. Το Συμβούλιο κατά τη συνεδρίαση της 16/1/2014 δεν συζήτησε επί της ουσίας το ζήτημα της έγκρισης ή μη της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, διότι προέκυψε ζήτημα αρμοδιότητας. Κατά τη συζήτηση και τη σχετική ψηφοφορία διατυπώθηκαν δύο απόψεις σχετικά με την ύπαρξη ή μη αρμοδιότητας, οι οποίες συγκέντρωσαν από πέντε (5) ψήφους. Ειδικότερα:

Πέντε μέλη τάχθηκαν υπέρ της άποψης ότι το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων έχει αρμοδιότητα να γνωμοδοτήσει για το θέμα σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 16,12 παρ.4 και 10 παρ.3 του Ν.3028/2002, διότι το λατομείο βρίσκεται πλησίον και σε άμεση οπτική επαφή με το χαρακτηρισμένο ως ιστορικό τόπο της επαρχιακής οδού Καντάνου- Χανίων με τα λιθόκτιστα προστατευτικά τοιχία και τα αναλήμματα αυτού.

Πέντε μέλη τάχθηκαν υπέρ της άποψης ότι το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων δεν έχει αρμοδιότητα να γνωμοδοτήσει για το θέμα, διότι η λατομική θέση βρίσκεται εκτός των ορίων του χαρακτηρισμένου ιστορικού τόπου.

Κατόπιν αυτών το Συμβούλιο κατέληξε ότι, «εν όψει της ανωτέρω διχογνωμίας επί του γενικότερου προκριματικού ερωτήματος της αρμοδιότητας, το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων δεν προχώρησε στην εξέταση της ουσίας του θέματος, προκειμένου να διερευνηθεί περαιτέρω από τη Διοίκηση το ανωτέρω ζήτημα».

Στη συνέχεια, υπεβλήθη στο Γραφείο Νομικού Συμβούλου του ΥΠ.ΠΟ.Α. το ερευνώμενο ερώτημα.

II. A.1. Στο άρθρο 24 του Συντάγματος 1975/1986/2001 ορίζεται: «1.Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας...6.Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών».

Με τις προαναφερόμενες συνταγματικές διατάξεις ο συντακτικός νομοθέτης, αναγνωρίζοντας τη σημασία της διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας, καθιέρωσε ειδικώς, για πρώτη φορά, αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, ήτοι των μνημείων και λοιπών στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική, τεχνολογική και εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη διατήρηση στο διηνεκές αναλλοίωτων των εν λόγω πολιτιστικών στοιχείων, και του χώρου που είναι αναγκαίος για την ανάδειξή τους σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα (ΣΤΕ 2967/2006, 903/2005).

2. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του Ν.3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (Φ.Ε.Κ. 153 τ.Α') οργανώθηκε και εξειδικεύθηκε η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.1 αυτού, έχει ως σκοπό τη διατήρηση

της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος (βλ. και εισηγητική έκθεση του νόμου). Με τις ίδιες διατάξεις καθορίστηκαν, μεταξύ άλλων, οι προϋποθέσεις επέμβασης σε ακίνητο μνημείο, στον περιβάλλοντα αυτό χώρο και σε τόπους που έχουν χαρακτηριστεί αρχαιολογικοί ή ιστορικοί.

Ειδικότερα, στα άρθρα 2,10,12 και 16 του νόμου αυτού, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 2.

«Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου:

α) Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου.

β) Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων:

αα) Ως αρχαία μνημεία ή αρχαία νοούνται όλα τα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830...

ββ) Ως νεότερα μνημεία...

γγ) Ως ακίνητα μνημεία νοούνται τα μνημεία που υπήρξαν συνδεδεμένα με το έδαφος και παραμένουν σε αυτό...καθώς και τα μνημεία που βρίσκονται στο έδαφος...και δεν είναι δυνατόν να μετακινηθούν χωρίς βλάβη της αξίας τους ως μαρτυριών. Στα ακίνητα μνημεία συμπεριλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις, οι κατασκευές και τα διακοσμητικά και λοιπά στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους, καθώς και το άμεσο περιβάλλον τους.

δδ) Ως κινητά μνημεία νοούνται τα μνημεία που δε θεωρούνται ακίνητα.

γ) Ως αρχαιολογικοί χώροι νοούνται εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς, οι οποίες περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται αρχαία μνημεία ή αποτέλεσαν ή υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν από τους αρχαιότερους χρόνους έως και το 1830 μνημειακά, οικιστικά ή ταφικά σύνολα. Οι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία και συντίθενται σε ιστορική, αισθητική και

λειτουργική ενότητα. δ)Ως ιστορικοί τόποι νοούνται είτε εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς που αποτέλεσαν ή που υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν το χώρο εξαιρετών ιστορικών ή μυθικών γεγονότων, ή εκτάσεις που περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται μνημεία μεταγενέστερα του 1830, είτε σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης μεταγενέστερα του 1830, τα οποία συνιστούν χαρακτηριστικούς και ομοιογενείς χώρους, που είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τοπογραφικά, και των οποίων επιβάλλεται η προστασία λόγω της λαογραφικής, εθνολογικής, κοινωνικής, τεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους».

Άρθρο 10.

«1.Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του.

2. Απαγορεύεται η εκμετάλλευση λατομείου, ο πορισμός οικοδομικών υλικών, η διενέργεια μεταλλευτικών ερευνών και η εκμετάλλευση μεταλλείων, καθώς και ο καθορισμός λατομικών περιοχών, χωρίς έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, η οποία χορηγείται εντός τριών (3) μηνών από την περιέλευση στο Υπουργείο Πολιτισμού της αίτησης και των σχεδιαγραμμάτων που προβλέπονται από τη μεταλλευτική και λατομική νομοθεσία. Εάν τυχόν παρέλθει άπρακτη η ως άνω προβλεπόμενη προθεσμία θεωρείται ότι δεν υφίστανται απαγορευτικοί λόγοι. Η έγκριση δεν χορηγείται εάν, λόγω της απόστασης από ακίνητο μνημείο, της οπτικής επαφής με αυτό, της μορφολογίας του εδάφους και του χαρακτήρα των ενεργειών για τις οποίες ζητείται, κινδυνεύει να προκληθεί άμεση ή έμμεση βλάβη στο μνημείο....

3. Η εγκατάσταση ή η λειτουργία βιομηχανικής, βιοτεχνικής ή εμπορικής επιχείρησης, η τοποθέτηση τηλεπικοινωνιακών ή άλλων εγκαταστάσεων, η επιχείρηση οποιουδήποτε τεχνικού ή άλλου έργου ή εργασίας...πλησίον αρχαίου επιτρέπεται μόνο μετά από γνώμη του Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη αυτού λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της εργασίας.

4.Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμη και αν δεν επέρχεται κάποιος από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται έγκριση που

χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.
5....

6.Στις περιπτώσεις που απαιτείται έγκριση σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αυτή προηγείται από τις άδειες άλλων αρχών που αφορούν την επιχείρηση ή την εκτέλεση του έργου ή της εργασίας και τα στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας στις άδειες αυτές. Η έγκριση χορηγείται μέσα σε τρεις (3) μήνες από την υποβολή της σχετικής αίτησης....».

Άρθρο 12.

«1.Οι αρχαιολογικοί χώροι κηρύσσονται και οριοθετούνται ή αναοριοθετούνται με βάση τα δεδομένα αρχαιολογικής έρευνας πεδίου και απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από τοπογραφικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. ....

4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 10 εφαρμόζονται αναλόγως και για τους αρχαιολογικούς χώρους.....».

Άρθρο 16.

«Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από διάγραμμα οριοθέτησης και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτάσεις ή σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης σύμφωνα με τις ειδικότερες διακρίσεις του εδαφίου δ' του άρθρου 2 χαρακτηρίζονται ιστορικοί τόποι. Στους ιστορικούς τόπους εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 12,13,14 και 15».

3. Με την υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΟΕΠΥ/ΤΟΠΥΝΣ/15/3696/20-1-2004 (Φ.Ε.Κ. 180/30-1-2004 τ.Β') απόφαση ο Υπουργός Πολιτισμού μεταβίβασε πολλές από τις αρμοδιότητές του στις Περιφερειακές Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού. Ειδικότερα, η παραπάνω απόφαση ορίζει στο άρθρο 1 ότι οι υπουργικές αρμοδιότητες «των περιπτώσεων που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των Κεντρικών Συμβουλίων (παραγρ. 5 του άρθρου 50 του Ν.3028/2002)» μεταβιβάζονται ως εξής: Α) Στους Προϊσταμένους των Εφορειών Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, των Εφορειών Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, των Εφορειών

Νεωτέρων Μνημείων και των Υπηρεσιών Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων: 1...2...3 Η χορήγηση άδειας α)... β) για εκμετάλλευση λατομείου ή μεταλλείου και πορισμό οικοδομικών υλικών, όταν η απόσταση από μνημείο, αρχαιολογικό χώρο ή ιστορικό τόπο είναι μεγαλύτερη από δυο χιλιόμετρα (άρθρα 10, παρ.2 και 12, παρ.4 σε συνδυασμό με το άρθρο 16 του αυτού Νόμου)». Ίδια ρύθμιση διαλαμβάνει και η νεώτερη υπ' αριθμ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΔΥ/ΔΟΕΠΥ/ 275923/40952/379/24-10-2014 (Φ.Ε.Κ. 2891/29-10-2014 τ.Β') Υπουργική Απόφαση.

4. Τέλος, στο άρθρο 50 του, ισχύοντος μέχρι 27-6-2002, ΚΝ.5351/1932 «Περί Αρχαιοτήτων», ορίζεται ότι:

«Απαγορεύεται άνευ άδειας του Υπουργείου της Εθν. Παιδείας 1/η λατομία και σκαφή προς πορισμόν υλικού οικοδομών επί αρχαίων ερειπίων πόλεων, συνοικισμών, νεκροπόλεων και εις απόστασιν 500 μέτρων παντός ορατού αρχαίου μνημείου, ως και η κατασκευή ασβεστοκαμίνου εις περιφέρειαν 500 μέτρων από των αρχαίων, 2/Η πλησίον αρχαίου επιχείρησις έργου δυναμένου να βλάβη αυτά αμέσως ή εμμέσως. 3/Οιοδήποτε εργασία επί κτιρίων και λειψάνων ή ερειπίων αρχαίων και αν έτι δεν επιφέρει ζημίαν τινά».

III. Από την ερμηνεία των παραπάνω διατάξεων-αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους-συνάγονται τα ακόλουθα:

1. Οι επεμβάσεις πλησίον μνημείου είναι καταρχήν επιτρεπτές, αλλά μόνο κατόπιν εγκρίσεως του Υπουργείου Πολιτισμού η οποία χορηγείται εάν η απόσταση από το ακίνητο μνημείο και το άμεσο περιβάλλον του ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη σε αυτό. Ωστόσο, ο Υπουργός Πολιτισμού, δύναται και να απαγορεύει κάθε έργο ή δραστηριότητα που μπορεί να βλάβει, άμεσα ή έμμεσα, και μάλιστα τόσο από άποψη ασφάλειας, όσο και από άποψη αισθητικής, τις αρχαιότητες ή τα νεότερα μνημεία, με γνώμονα την εις το διηνεκές διατήρηση και προστασία τους και πάντοτε εν όψει, αφ' ενός του χαρακτήρα των προστατευτέων μνημείων και αφ' ετέρου του συγκεκριμένου έργου ή της δραστηριότητας, που πρόκειται να επιχειρηθεί. Η έγκριση της αρμόδιας αρχαιολογικής υπηρεσίας, η οποία αποτελεί την προϋπόθεση έκδοσης των τυχόν απαιτούμενων για τη λειτουργία των δραστηριοτήτων λοιπών διοικητικών πράξεων, χορηγείται μόνο εάν, κατά την αιτιολογημένη κρίση του αρχαιολογικού οργάνου, το

έργο ή η δραστηριότητα, είτε καθ' εαυτό είτε εν όψει των συνθηκών που υφίστανται στην περιοχή, δεν συνεπάγεται δυσμενείς επιπτώσεις στη διατήρηση, την προβολή και την εν γένει προστασία του μνημείου, αλλά και του χώρου που το περιβάλλει (βλ. μεταξύ άλλων ΣΤΕ 1170/2013, 3824/2007, 1580/ 2007 7μ.). Ειδικά, όμως, για τις λατομικές εργασίες η έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού χορηγείται εάν, κατά την αιτιολογημένη κρίση του οργάνου η απόσταση από το ακίνητο μνημείο, η οπτική επαφή, η μορφολογία του εδάφους και ο χαρακτήρας των ενεργειών είναι τέτοιοι, ώστε να μην κινδυνεύει να προκληθεί άμεση ή έμμεση βλάβη στο μνημείο αυτό (ΣΤΕ 2313/2012).

2. Η κήρυξη χώρου ως αρχαιολογικού, η οποία γίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, μετά από γνώμη του αρμόδιου Συμβουλίου, αποτελεί κατ' ουσίαν οριοθέτηση της έκτασης, που είναι αναγκαία, αφενός μεν για την ανάδειξη των αρχαίων μνημείων, που βρίσκονται εντός αυτής σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα (πρβλ. ΣΤΕ 3856/2006), αφετέρου δε για τη διεξαγωγή των απαραίτητων για την ανακάλυψη νέων ευρημάτων αρχαιολογικών ερευνών (ΣΤΕ 3723/2005). Ομοίως, η κήρυξη και η οριοθέτηση εκτάσεων ή σύνθετων έργων του ανθρώπου ή της φύσης, ως ιστορικών τόπων, γίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, κατόπιν γνώμης του οικείου Αρχαιολογικού Συμβουλίου, εφόσον διαπιστώνεται ότι οι εν λόγω εκτάσεις έχουν ιδιαίτερη σημασία, όπως τεχνική, αρχιτεκτονική, κοινωνική, ιστορική κλπ.

3. Περαιτέρω, από τις ίδιες ως άνω διατάξεις του αρχαιολογικού νόμου συνάγεται ότι οι επεμβάσεις εντός αρχαιολογικού χώρου, οι οποίες αποτελούν ειδικότερη περίπτωση επέμβασης πλησίον αρχαίου μνημείου, επιτρέπονται με τις προϋποθέσεις της πργ.3 του άρθρου 10 στην οποία παραπέμπει η παρ. 4 του άρθρου 12, μόνο κατόπιν προηγούμενης αδείας του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του αρχαιολογικού συμβουλίου, η οποία χορηγείται μόνο εφόσον δεν επέρχεται κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης βλάβης όχι μόνο ενός ή περισσότερων από τα σωζόμενα μνημεία, εμφανή ή μη, τα οποία ευρίσκονται εντός του αρχαιολογικού χώρου, αλλά και του ελεύθερου χώρου που τα περιβάλλει (ΣΤΕ 293/2010).

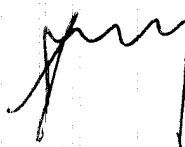
Η ίδια διάταξη εφαρμόζεται και για τις επεμβάσεις πλησίον αρχαιολογικού χώρου, οι οποίες επιτρέπονται κατόπιν προηγούμενης αδείας του Υπουργού Πολιτισμού, εφόσον από την άσκηση της δραστηριότητας ή την εκτέλεση του έργου

δεν επέρχεται κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης βλάβης του αρχαιολογικού χώρου, τόσο από άποψη ασφάλειας, όσο και από άποψη αισθητικής λόγω της απόστασης του έργου ή της δραστηριότητας από τον αρχαιολογικό χώρο ή της οπτικής επαφής με αυτόν (πρβλ.286/2011 ΕΑ ΣΤΕ).

Το Συμβούλιο της Επικρατείας, ερμηνεύοντας το άρθρο 50 του Κ.Ν.5351/1932, αλλά και το αντίστοιχο άρθρο 10 του Ν. 3028/2002, έχει διαμορφώσει πάγια νομολογία σχετικά με την αρμοδιότητα του ΥΠΠΟΑ, να ελέγχει έργα ή δραστηριότητες που εκτελούνται ή αναπτύσσονται πλησίον αρχαιολογικών χώρων και συγκεκριμένα σε έκταση, η οποία έχει οπτική επαφή με αρχαιολογικό χώρο και είναι αναγκαία για την προβολή και ανάδειξή του (ΣΤΕ 3735/2013, 4735/1995, πρβλ 923/2008) ή αποτελεί το απολύτως απαραίτητο για την προβολή και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου φυσικό περιβάλλον (ΣΤΕ 4426/1997). Επίσης, με την υπ' αριθμ.. 3458/2000 απόφασή του, το άνω Δικαστήριο έκανε δεκτό ότι η απόσταση του έργου ή της δραστηριότητας από χώρο αρχαιολογικού ενδιαφέροντος ερευνάται σε κάθε περίπτωση συγκεκριμένα, εξαρτάται από τη φύση του έργου και δεν περιορίζεται η αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού σε χώρους χαρακτηρισμένους ως αρχαιολογικούς ή σε ευρύτερες ζώνες προστασίας αρχαιοτήτων.

4. Το άρθρο 10 του Αρχαιολογικού Νόμου ρυθμίζει και την άσκηση των λατομικών δραστηριοτήτων. Ειδικότερα, όταν οι λατομικές δραστηριότητες πρόκειται να αναπτυχθούν πλησίον μνημείων, η άσκησή τους επιτρέπεται με τους όρους και τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 10. Η ίδια διάταξη εφαρμόζεται και όταν οι λατομικές δραστηριότητες πρόκειται να αναπτυχθούν εντός ή πλησίον αρχαιολογικού χώρου, σύμφωνα με τη ρητή παραπομπή της πργ.4 του άρθρου 12 του ίδιου νόμου και επιτρέπονται εφόσον δεν υπάρχει κίνδυνος να προκληθεί άμεση ή έμμεση βλάβη στον αρχαιολογικό χώρο, λόγω της απόστασης απ' αυτόν, της οπτικής επαφής με αυτόν, της μορφολογίας του εδάφους και του χαρακτήρα των λατομικών εργασιών.

Το Συμβούλιο Επικρατείας ερμηνεύοντας τις προαναφερόμενες διατάξεις, (άρθρο 10 παρ. 2 σε συνδυασμό με την διάταξη του άρθρου 12 παρ.4) έκρινε, με την με την υπ' αριθμ. 1492/2013 απόφασή του, ότι τα αρμόδια αρχαιολογικά όργανα αιτιολογημένα αξιολόγησαν τις επιπτώσεις των Μεταλλευτικών και Μεταλλουργικών

Εγκαταστάσεων των Μεταλλείων Κασσάνδρας σε περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και περαιτέρω νομίμως επέτρεψαν την ανάπτυξη των εν λόγω δραστηριοτήτων, εφόσον αυτές (δραστηριότητες) δεν επέφεραν οπτική ή άλλη όχληση στις αρχαιότητες εν όψει της απόστασης και της θέσης αυτών σε σχέση με την περιοχή ανάπτυξης των έργων. (Σημειώνεται ότι οι εν λόγω δραστηριότητες αναπτύσσονται πλησίον αρχαιολογικών χώρων).

5. Τα όσα αναπτύχθηκαν ανωτέρω, σχετικά με την επιχείρηση έργου ή δραστηριότητας εντός ή πλησίον αρχαιολογικών χώρων και τις προϋποθέσεις, με τις οποίες είναι δυνατή η έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού ισχύουν και για τις επεμβάσεις στους ιστορικούς τόπους για τους οποίους έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις που αφορούν τους αρχαιολογικούς χώρους [(άρθρα 16,12παρ.4 και 10 παρ.1-6) πρβλ. Γνμδ. Ν.Σ.Κ. 159/2005]. Οι ιστορικοί τόποι αντιμετωπίζονται όπως και οι αρχαιολογικοί χώροι, αναφέρει η αιτιολογική έκθεση των Αρχαιολογικού Νόμου. Άλλωστε, οι ιστορικοί τόποι είχαν την ίδια αντιμετώπιση (δηλαδή την εξομοίωση) με τους αρχαιολογικούς χώρους και με τις προγενέστερες διατάξεις περί προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς (άρθρο 50 ΚΝ.5351/1932 σε συνδυασμό με το άρθρο 5 Ν.1469/1950, βλ.Ευαγ.Δωρή «Το Δίκαιον των Αρχαιοτήτων» έκδοση 1985 σελ.332).

6. Κατά συνέπεια, από τις άνω διατάξεις περί προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, προκύπτει ότι η αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού και των αρμοδίων αρχαιολογικών οργάνων δεν περιορίζεται μόνο εντός χώρων χαρακτηρισμένων ως ιστορικών τόπων, αλλά καταλαμβάνει και το έργο που επιχειρείται ή την δραστηριότητα που αναπτύσσεται πλησίον ιστορικού τόπου σε απόσταση η οποία μπορεί να βλάψει αυτόν άμεσα ή έμμεσα. Η απόσταση ερευνάται σε κάθε περίπτωση συγκεκριμένα, εξαρτάται από τη φύση του έργου, την οπτική επαφή και το είδος της όχλησης που το έργο ή η δραστηριότητα μπορεί να επιφέρει στον ιστορικό τόπο.

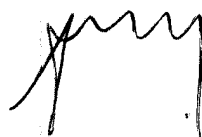
Η άποψη ότι η αρμοδιότητα του ΥΠ.ΠΟ.Α. εξαντλείται εντός του χώρου προστασίας (αρχαιολογικού χώρου ή ιστορικού τόπου) δεν βρίσκει έρεισμα στις κείμενες διατάξεις, είναι αντίθετη με τη διοικητική πρακτική και την πάγια νομολογία του ΣτΕ.

Κατά την ειδικότερη γνώμη της Νομικού Συμβούλου Ελένης Σβολοπούλου, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις των άρθρων 2 παρ. γ και δ, 10 παρ.3, 12 παρ.4 και 16 του ν.3028/2002 συνάγεται ότι η άσκηση ελέγχου, από τον έχοντα την προς τούτο αρμοδιότητα Υπουργό Πολιτισμού, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 10 του ν.3028/2002 στην οποία παραπέμπουν τα άρθρα 12 παρ.4 και 16 του ίδιου νόμου (πρβλ. ΝΣΚ 159/2005 III Ε α,β), σε επεμβάσεις πλησίον (και εκτός των ορίων) οριοθετημένου και κηρυγμένου ιστορικού τόπου, περιορίζεται στον έλεγχο των επεμβάσεων αυτών, ως ευρισκομένων σε σχέση «πλησίον» προς συγκεκριμένο μνημείο ή μνημεία εντός του οριοθετημένου ιστορικού τόπου, και όχι σε σχέση προς το περιμετρικό όριο του ιστορικού τόπου, δεδομένου ότι σκοπός της τοπογραφικής οριοθέτησης και κήρυξης ενός τόπου ως ιστορικού είναι, πλην άλλων, ο επίσημος καθορισμός της συνολικής έκτασης (ή του σύνθετου έργου του ανθρώπου και της φύσης), συμπεριλαμβανομένου και του περιβάλλοντος αυτήν χώρας, στην οποία εφαρμόζεται η προβλεπόμενη από τις οικείες διατάξεις προστασία.

Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τη γνώμη αυτή, ο Υπουργός Πολιτισμού έχει εν προκειμένω αρμοδιότητα να προβεί σε έλεγχο (έγκριση ΜΠΕ), ο έλεγχος όμως αυτός θα αφορά τις συνέπειες της σκοπούμενης επέμβασης (λατομικής δραστηριότητας) λόγω της θέσης της πλησίον του τμήματος εκείνου της επαρχιακής οδού Καντάνου Χανίων, το οποίο, κατά το διδόμενο ιστορικό, αφενός βρίσκεται σε απόσταση περίπου 150 μέτρων από το λατομείο και αφετέρου αποτελεί εξαιρετικά ενδιαφέρον τεχνικό έργο οδοποιίας των αρχών του 20ου αιώνα.

IV. Εν προκειμένω, η άσκηση της λατομικής δραστηριότητας θα αναπτυχθεί σε έκταση η οποία βρίσκεται πλησίον του ιστορικού τόπου «τμήματος της επαρχιακής οδού Καντάνου-Χανίων» και συγκεκριμένα σε απόσταση 150 μέτρων από το όριο του ιστορικού τόπου και μάλιστα σε άμεση οπτική επαφή με αυτόν. Κατά συνέπεια, υφίσταται αρμοδιότητα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για την έγκριση ή μη της συγκεκριμένης δραστηριότητας, που βρίσκεται στην άμεση περιοχή του προστατευόμενου ιστορικού τόπου σε άμεση οπτική επαφή μ' αυτόν. Μάλιστα, η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στον Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού, δεδομένου ότι με την εξουσιοδοτική απόφαση του έτους 2004 αλλά και την πρόσφατη (Οκτώβριος 2014) ο Υπουργός Πολιτισμού μεταβίβασε στους Προϊσταμένους των

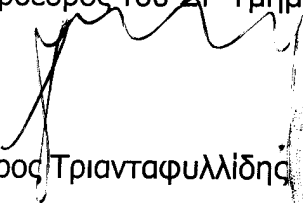
Εφορειών Νεωτέρων Μνημείων την χορήγηση άδειας για εκμετάλλευση λατομείου, όταν η απόσταση του λατομείου από μνημείο, αρχαιολογικό χώρο ή ιστορικό τόπο είναι μεγαλύτερη από δύο χιλιόμετρα.

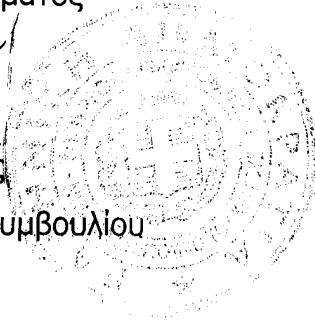
V. Εν όψει όλων των ανωτέρω, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΣΤ' Τμήμα), γνωμοδοτεί ομόφωνα ότι υφίσταται αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού για την έγκριση ή μη ΜΠΕ για την εκμετάλλευση λατομείου αδρανών υλικών, που βρίσκεται πλησίον ιστορικού τόπου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 10 πργ. 2,3 και 6, 12 πργ.4 και 16 του Ν.3028/2002.

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

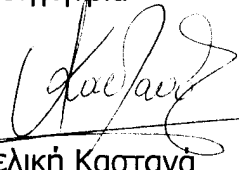
Αθήνα, 28/11/2014

Ο Πρόεδρος του ΣΤ' Τμήματος

Πέτρος Τριανταφυλλίδης
Αντιπρόεδρος Νομικού Συμβουλίου
του Κράτους

Η Εισηγήτρια

Αγγελική Καστανά
Νομική Σύμβουλος του
Κράτους